

db kicsi platnitöröredéket találtunk. A két jelenség a Nádasdy köz 4. sz. telek területén 2010-ben feltárt Árpád-kori telep szélét jelezhetik, a jelenségek szürke betöltése ugyanis hasonló.

RAJNA ANDRÁS

366. Tura határa (Pest megye) U, B, I

2011 folyamán terepbejárásokat végeztem a Rákos–Hatvan vasút korszerűsítésével érintett régészeti lelőhelyeken.

Határ-völgyi-dűlő (MRT 11. k., 22/11. lh.; RH-51 lh., KÖH 26333): A Galga völgye Turánál egy enyhe kanyarral D felé fordul és ezzel a vasúttól egyre távolabb kerül, és így a továbbiakban már nincs befolyással a vizsgált terület természetföldrajzi adottságaira. Turától K-re torkollik a Galgába az Emse-patak, mely az 590 hm szelvényben keresztezi a vasutat. Az ÉNy-i irányból érkező patak mentén markáns homokdombok találhatók, melyek kiváló természetföldrajzi adottságokkal rendelkeznek. Az egyik ilyen, a patakkal párhuzamos dombháton található a nagy kiterjedésű lelőhely, melynek korszaka közelebből nem meghatározott. A lelőhely Ny-i vége egyértelműen meghatározható, a dombháta keresztsbe vágó Emse-patak partja jelzi annak határát. A vasúti nyomvonal belép a régészeti lelőhely területére az 591 hm szelvényénél, és egészen az 592 hm szelvényig annak területén halad tovább. A tervezett beruházás tehát veszélyezteti a régészeti lelőhely épségét. A lelőhely a magasabban fekvő szántott felszínen észlelhető volt.

Tószeg-dűlő (MRT 11. k., 22/5. lh.; RH-50 lh., KÖH 26327): A lelőhely Tura külterületén található, a vasútállomással szemben. A Galga É-i partján markáns, a mederrel párhuzamos elnyúló homokdombok találhatók. Egy ilyen magas dombon található nagy kiterjedésű lelőhely, területéről újkőkori és bronzkori települési emlékek ismertek. A lelőhely K-i vége egyértelműen meghatározható, a dombháta keresztsbe vágó Emse-patak partja jelzi annak határát. A vasút nyomvonala a Galga egykori medrének É-i szélén halad, m-ekkel alacsonyabban, mint a lelőhelyet is magában foglaló domboldal. Turának az állomás környéki területe, noha alacsonyabb domboskán található, mégis m-ekkel van alacsonyabban, mint a szemközti dombok. A domborzat alapján az is világos, hogy a vasút nyomvonala nem a lelőhelyet is magában foglaló dombon halad, hanem annak lábánál. A tervek szerint a vasút nyomvonala az 586 hm szelvénytől kezdve jelentősen módosul, az ívkorrekció miatt É felé tolódik el. Ezzel a nyomvonal belép a régészeti lelőhely területére az 588 hm szelvényénél, és egészen az 590 hm szelvényig annak területén halad tovább. A tervezett beruházás tehát veszélyezteti a régészeti lelőhely épségét. A lelőhely a magasabban fekvő szántott felszínen észlelhető volt.

SZALONTAI CSABA

367. Túrkeve határa (Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő, Sza

Az „Örm K-1 és RAG Örm-2 gáz kutak bekötés” projekt keretében került sor 2011. március 13–15. között a nyomvonal

terepbejárására, aminek eredményeként három új régészeti lelőhelyet lehetett megfigyelni a település határában:

Az 1. (*Széles-hát-dűlő II., KÖH 76941*) és a 3. (*Toldi-kúti-földek III., KÖH 76945*) számmal jelölt lelőhelyeken szarmata, zömében jellegzetes szürke színű, korongolt edénytöröredéket, köztük perem-, alj- és fültöröredéket találtunk. Legkisebb területű volt és viszonylag gyér leletintenzitást produkált a 2. (*Toldi-kúti-földek II., KÖH 76943*) számmal jelölt, mindössze 6 db őskori, kézzel formált edénytöröredéket adó régészeti lelőhely. A felszíni leletszóródás alapján kiterjedése mindössze 20×30 m-es területre lokalizálható. A lelőhelyek történetileg összefüggésbe hozhatók a kissé távolabb fekvő, nagyobb kiterjedésű, 2010-es terepbejárásból ismert Toldi-kúti földek (KÖH 73945) szarmata korú településmaradvánnyal.

F. LAJKÓ ORSOLYA

368. Újfehértó, Saláta-tanya (Hadházi-átkötőcsatorna) (KÖH 79025)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, A, I

2011. november 14–17. között megelőző régészeti feltárást végeztünk Újfehértó D-i határában a Hadházi-átkötőcsatorna nyomvonalán. A régészeti felügyelet keretében 5 m szélességben, 0,5 km hosszan távolítottuk el a kukoricával „szennyezett” termőtalajt és humuszt. A K–Ny irányú átkötőcsatorna nyomvonalába két – egy ősi vízborította medencét kerítő – É–D futású homokhát esett. A feltárás során egy kora bronzkori, egy császárkori és egy késő népvándorlás kori település maradványait, összesen 40 objektumot tártunk fel.

A kora bronzkori település nyomaira – 6 élelem- és terménytároló gödörre – a szelvény K-i felében, a kb. 350–400 m széles homokhát gerincén és K-i felén bukkantunk. A régészeti jelenségek igen jól látható sötétszürke folttal jelentkeztek a homokos, helyenként világosszürke agyagos altalajban. Betöltésükben állatcsontot és a korszakra jellemző kézzel formált, házi kerámia töröredékeit találtuk. Utóbbiak közül többnek az oldalát seprűmintával díszítették. Kiemelkedő leletnek tekintjük az 1. objektumban talált két kutyakoponyát és fél pár tülköt.

A másik, időben fiatalabb, 1100 éves települést a kései avarok hagyták hátra. Az egykori, falusi jellegű településnek 3 veremháza, 4 kemencéje és 7 élelemtárolásra használt gödre esett a szelvényünkbe. A házak egytől egyig lekerekített sarkú négyzet alakú folttal jelentkeztek. Alapterületük 15–25 m² közötti, a bejáratlalt szemben lévő fal tövében kis köböltozatos kemence található. A házakban cölöplyukakat nem találtunk, így vélhetően fából ácsolt felmenő falakkal rendelkeztek. A település leletanyaga szegényesnek mondható. Az állatcsontok, vörös- és sötétszürke, korongolt, bekarcolt vonalakkal díszített korszótöröredékek mellett a kőkemencék kövei említhetők. A területen a műszeres leletfelderítés ellenére, fém tárgyakat nem találtunk.

A terület Ny-i végében kiástunk még egy császárkori gödröt. Tizenhárom gödör és 4 árok nem tartalmazott régészeti leletet. A területen végzett terepbejárás alapján mindkét település É-i és D-i irányban tovább folytatódik.

A leletek a nyíregyházi Jóna András Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Kiss László ásatási technikus, Bacskai István fém-detektoros vizsgálat.

SCHOLTZ RÓBERT

369. Újireg, Kalendáriumi-dűlő (KÖH 78007) (Tolna megye) Ő

Torma István 1963-ban Újiregtől É-ra kiszántott középkori házak maradványait figyelte meg. 2011. április 4-én megpróbáltam azonosítani a lelőhelyet, de a falutól É-ra, a Kulcsár-patakba torkolló patak É-i felén csak kevés jellegtelen őskori cserepet találtam. A lelőhelyet átszeli az Iregszemcse és Újireg közti településhatár.

K. NÉMETH ANDRÁS

370. Újvárfalva határa (Somogy megye) R, B, LT, Kk, Kú

2011 tavaszán többször végeztem terepbejárást a településen.

Bagoly-rét (KÖH 85807): A lelőhelyen 2011–2012-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2012. év jelentései között.

Malomárki-dűlő (KÖH 86601): Az Újvárfalva-Nadalostól K-re lévő lelőhely korábban nem volt ismert. A terület szinte teljesen sík, művelés alatt áll. A szántóföldet és a lelőhelyet K-i és Ny-i irányban is egy-egy vízfolyás határolja. Több korszak kerámiáját is megtaláltuk: urnaezős, badeni, Somogyvár-Vinkovci-kultúra, kelta, késő középkori vagy kora újkori, valamint találtunk még pattintott köveket, szilánkokat is. A területen nagyjából egyforma intenzitású volt a leletelőfordulás, főleg az őskori és kelta kori leletek voltak többségben, míg a középkori kerámia száma elenyésző.

Munkatársak: Nyári Zsolt, Cserép Tamás technikusok, Deák Ferenc egyetemi hallgató.

VARGA MÁTÉ

371. Üllés, Kossuth-dűlő, Szekeres-tanya (KÖH 78385) (Csongrád megye) Á

Az Üllés és Zsana között épülő MOL-vezeték építése kapcsán 2011. december 8–12. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. Az 1995-ben végzett régészeti terepbejáráskor Árpád-kori jellegű kerámiatöredékeket találtak a területen.

A most lehumasztott terület elérte a 175 m²-t, ebből régészeti objektumokkal fedett 97 m² volt. Az 50–60 cm között változó humusztakaró alatt, a szürkésfehér homokos altalajon 5 objektumot, 5 árok szakaszt figyeltünk meg. Mindegyikből Árpád-kori leletanyag került elő.

Munkatársak: Pópity Richárd, Gera Róbert technikusok.

BENEDEK ANDRÁS

372. Vaskút, Telek-dűlő (KÖH 78195) (Bács-Kiskun megye) B

Balogh Zoltán helybeli lakos 2011. július 8-án átadta a főként Vaskút határában, fémkeresővel gyűjtött régészeti leleteket a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi szervezete munkatársának. Több mint 30 érmét, számos ezüst- és bronz-tárgyat, vasakat tartalmazott a leadott anyag. A gyűjtő számos kerámiát is felszedett, a bronzkortól az újkorig bezárólag, válogatás nélkül. Az anyag kb. harmada szarmata kori kerámia volt. Több tárgynak a lelőhelyét is be tudta azonosítani.

A leletanyag átnézése után kiszálltunk két lelőhelyre, ahol jelentősebb fémeket talált. Az egyik Vaskúttól D-re, a Telek-dűlő területén található, ahol főként bronzkori fémek kerültek elő. A terepbejárással egy nagy kiterjedésű, intenzív bronzkori település nyomait lokalizáltam.

A másik lelőhely egy újabb telepítésű erdőben volt található, ahol korábban aranytárgyat és emberi csontokat is találtak. Itt nem észleltük régészeti jelenségnek a nyomát.

SZ. WILHELM GÁBOR

373. Vaskút határa (Szélerőmű beruházás) (Bács-Kiskun megye) Ő, Sza, N?, Á, Kö, Ú, I

Az Alerion Vaskút Szélerőmű Kft. Vaskút belterületétől DK-re 12 szélkerékből álló szélerőművet tervez. A beruházó felkérésére végeztük el a terület régészeti felmérését, mely régészeti terepbejárásból (Kustár Rozália és Wilhelm Gábor vezetésével) és légirégészeti felderítésből állt (Czajlik Zoltán ELTE RTI). A fejlesztési érdeklődési terület közelítőleg 7,85 km², ebből a 2011. szeptemberi és a novemberi bejárással a fejlesztéssel érintett terület több, mint 80%-át bejártuk, miközben a szakmailag indokolt fejlesztési területeket mindkét terepbejárási szakaszban átvizsgáltuk. A megtelepedés lehetőségeit nyilván meghatározták a területet jellemző magas, hullámos terepfelületű löszvölgyek. A tervezett szélerőműpark területén jelenleg biztosan egy – korábbi, légi felderítés során ismertté vált – régészeti lelőhelyet ismerünk. Sajnos az őszi csapadégmentes időszak miatt a felszínt finom porréteg borította, ezért a régészeti lelőhelyek azonosítása igen nehézkes volt. Összességében a gyér leletanyag alapján 5 régészeti lelőhelyet azonosítottunk, melyeken őskori, szarmata, Árpád-kori és középkori megtelepedést feltételeztünk. A légi régészeti kutatás további két dombhátat jelölt meg régészeti érdekű területként. Az előzetes hatásvizsgálattal szerzett információk alapján több helyszínen szakfelügyeletet, két esetben pedig próbafeltárást javasoltunk. A régészeti kutatómunka részletes elemzése és összegzése a 2012. januárjában lezárt hatástanulmányban található.

Szélerőmű 1. lelőhely (KÖH 79823): A leletek kiértékelése során arra a meggyőződésre jutottunk, hogy az eredetileg 1-4. lelőhelyként jelölt jelenségek valószínűleg egy nagyobb kiterjedésű szarmata település és talán temető részei (jelen ismereteink alapján becsült lelőhely kiterjedése közel 150 000 m²). Ezt a korábbi feltételezést erősíti meg, hogy a 2011. november 25-i terepbejárással is a feltételelesen jelölt területen, vagy annak szélén szedtünk fel régészeti leleteket (1–5. jelenség), sajnos azonban a kedvezőtlen terepbejárási körülményeknek köszön-